

OBSAH

1	METODY SOCIÁLNÍ PRÁCE	11
1.1	Pojem a základní rozdělení metod sociální práce	11
1.2	Historie sociální péče a vývoj	12
2	ČINITELE PŮSOBÍCÍ NA VÝVOJ OSOBNOSTI ČLOVĚKA	17
2.1	Obecné podmínky vývoje lidské osobnosti	17
2.1.1	Faktory vnitřní	18
2.1.2	Faktory vnější	18
2.2	Vliv rodiny na formování osobnosti	21
2.2.1	Rodina a společnost	21
2.2.2	Význam rodiny pro vývoj jedince	25
2.2.3	Kolektiv rodiny	29
2.2.4	Dynamika rodiny v čase	32
2.3	Vliv kolektivního výchovného zařízení na formování osobnosti	33
2.3.1	Klady kolektivní výchovy	33
2.3.2	Zápory kolektivní výchovy	33
2.3.3	Sledování neuropsychického vývoje dítěte	35
2.3.4	Hlavní výchovné předpoklady personálu kolektivního zařízení	35
2.4	Vlivy širšího prostředí na formování osobnosti	36
3	NARUŠENÍ VÝVOJE OSOBNOSTI	38
3.1	Rozdělení příčin vedoucích ke vzniku problémové situace	38
3.1.1	Příčiny vnitřní	38
3.1.2	Příčiny vnější	39
3.1.3	Příčiny smíšené	43
3.2	Sociální problém a sociální klient	44
3.3	Psychická deprivace a okolnosti jejího vzniku	45
3.4	Vnější podmínky vzniku deprivace	47
3.4.1	Izolace	47
3.4.2	Separace	48
3.4.3	Úplná kolektivní péče	50
3.4.4	Částečná kolektivní péče	52
3.4.5	Deprivace v rodině	53
3.4.6	Deprivace v širším společenském prostředí	58
3.4.7	Mimořádné životní situace	60
3.5	Vnitřní podmínky vzniku deprivace	61
3.5.1	Vývojové podmínky	61

3.5.2	Konstituční faktory	63
3.5.3	Patologické rozdíly	63
3.6	Následky a projevy psychické deprivace	67
3.7	Náprava deprivčních poruch	69
3.7.1	Prognóza psychické deprivace	69
3.7.2	Diagnostika psychické deprivace	70
3.7.3	Vlastní nápravná opatření	71
3.7.4	Dlouhodobý výchovný plán	72
3.7.5	Možnosti zastavení deprivčního procesu během vývoje	74
3.8	Prevence psychické deprivace	75
3.8.1	Obecné zásady prevence	76
3.8.2	Preventivní opatření celospolečenská	76
3.8.3	Preventivní opatření zaměřená na děti ohrožené deprivací	77
3.9	Poruchy chování u dětí	83
3.10	Trestná činnost mládeže a její příčiny	84
3.10.1	Psychické příčiny kriminality mládeže	84
3.10.2	Výchovné příčiny kriminality mládeže	86
3.10.3	Společenské příčiny kriminality mládeže	87
4	ORGANIZACE A TECHNIKA SOCIÁLNÍ PRÁCE S JEDNOTLIVCEM	89
4.1	Práce s jednotlivcem — individuální sociální práce	89
4.2	Vyhledávání a podchycení sociální problematiky	91
4.3	Navázání a vytvoření terapeutického vztahu mezi sociálním pracovníkem a klientem	91
4.4	Metodika vedení rozhovoru	95
4.4.1	Průběh rozhovoru	97
4.4.2	Typy otázek	98
4.4.3	Kritéria sestavování otázek pro rozhovor	99
4.4.4	Souhrn požadavků na správně vedený rozhovor	100
4.5	Analýza základní situace — orientace v sociální problematice klienta (komplexní šetření)	101
4.6	Sociální diagnóza	106
4.7	Praktické otázky komplexního šetření	110
4.7.1	První případ vedený v evidenci OPD v roce 1988	110
4.7.2	Druhý případ vedený v evidenci OPD v roce 1988	111
4.8	Příklady vypracování sociální diagnózy	113
4.8.1	První případ	113
4.8.2	Druhý případ	114
5	METODIKA SOCIÁLNÍ TERAPIE S JEDNOTLIVCEM	116
5.1	Orientace v psychogenezi klienta	116
5.2	Náročné životní situace	117
5.3	Odolnost vůči náročným životním situacím	118
5.4	Formy vyrovnávání se s náročnými životními situacemi	119
5.4.1	Formy primární	119
5.4.2	Techniky odvozené od agrese	120
5.4.3	Techniky odvozené od úniku	123

5.5	Osvojení a upevňování technik vyrovnávání se s náročnými životními situacemi	127
5.6	Uplatnění poznatků o náročných životních situacích v sociální práci	128
5.7	Psychogenetický rozbor	130
5.7.1	Psychogenetický rozhovor	130
5.7.2	Klíč k psychogenetickému rozhovoru	133
5.8	Dvě základní tendence vadného vývoje	135
5.8.1	Tendence vedoucí k vývoji utlačené osobnosti	135
5.8.2	Tendence vedoucí k vývoji neukázněné osobnosti	136
5.8.3	Uplatnění obou tendencí	137
5.9	Metodika převýchovy	138
5.9.1	Prostředky výchovné terapie	138
5.9.2	Diagnosticko-terapeutická studie	139
5.10	Aplikace principu sociální terapie při práci s jednotlivcem	142
5.10.1	Psychogenetický rozbor — konkrétní případ	142
5.10.2	Diagnosticko-terapeutická studie — konkrétní případ	145
6	VEDENÍ DOKUMENTACE V SOCIÁLNÍ PRÁCI	151
6.1	Záznamy technické	151
6.2	Záznamy o sociální diagnostice a terapii	152
6.3	Záznamy o rozhovorech a návštěvách	153
7	ÚLOHA OSOBNOSTI SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA V SOCIÁLNÍ PRÁCI S JEDNOTLIVCEM	155
	POUŽITÁ LITERATURA	159